

**RADA
UNII EUROPEJSKIEJ**

**Bruksela, 20 marca 2012 r. (21.03)
(OR. en)**

**6129/1/12
REV 1**

**COHOM 57
PESC 326**

NOTA DO PUNKTU I/A

Od:	Sekretariat Rady
Do:	KPiB/Coreper/Rada

Nr poprz. dok.:	8590/08 PESC 450 COHOM 41
Dotyczy:	Wytyczne w sprawie polityki UE wobec państw trzecich dotyczącej tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania – Aktualizacja wytycznych

1. Grupa Robocza ds. Praw Człowieka, kończąc przegląd wytycznych w sprawie tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, potwierdziła porozumienie co do zaktualizowanej wersji wytycznych UE w sprawie tortur, które to wytyczne przedstawiono w załączniku do niniejszej noty.
2. Zachęca się KPiB do zaaprobowania zaktualizowanej wersji wytycznych w sprawie tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, aby Rada mogła je zatwierdzić za pośrednictwem Coreperu.

**WYTYCZNE W SPRAWIE POLITYKI UE WOBEC PAŃSTW TRZECICH
DOTYCZĄCEJ TORTUR ORAZ INNEGO OKRUTNEGO, NIELUDZKIEGO LUB
PONIŻAJĄCEGO TRAKTOWANIA ALBO KARANIA
(aktualizacja wytycznych)**

CEL

Celem niniejszych wytycznych jest dostarczenie UE narzędzia operacyjnego, które mogłaby stosować na wszystkich szczeblach w kontaktach z państwami trzecimi, jak również na wielostronnych forach zajmujących się prawami człowieka, po to by wspierać i umacniać nieustające wysiłki na rzecz zapobiegania torturom oraz innemu złemu traktowaniu i na rzecz wyeliminowania tych zjawisk we wszystkich częściach świata. Określenie „tortury” jest używane w niniejszych wytycznych zgodnie z definicją zawartą w art. 1 Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (UNCAT). Do celów niniejszych wytycznych inne złe traktowanie oznacza wszelkie formy okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (w tym kary cielesne) które narusza fizyczną lub psychiczną integralność jednostki. Choć głównym celem niniejszych wytycznych jest zajęcie się problemem tortur i innego złego traktowania, przyczynią się one również do ogólnego wzmocnienia polityki UE w dziedzinie praw człowieka oraz do wykonania innych wytycznych UE w dziedzinie praw człowieka i wytycznych Unii Europejskiej w sprawie promowania przestrzegania międzynarodowego prawa humanitarnego.

WPROWADZENIE

Unia Europejska opiera się na zasadach wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz praworządności. Zasady te są wspólne dla państw członkowskich. Poszanowanie praw człowieka należy do głównych celów wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE (WPZiB).

Tortury i inne złe traktowanie należą do najbardziej odrażających form naruszania praw człowieka, integralności ludzkiej i godności ludzkiej. Zgodnie z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka nie wolno nikogo torturować ani poddawać okrutnemu, niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. Prawo międzynarodowe nie dopuszcza żadnych wyjątków od tej zasady. Wszystkie państwa zobowiązane są do przestrzegania bezwarunkowego zakazu stosowania wszelkich form tortur i innego złego traktowania we wszystkich okolicznościach. Mimo wysiłków wspólnoty międzynarodowej, we wszystkich częściach świata nadal występują przypadki tortur i innego złego traktowania. W wielu państwach sprawcy tortur i innego złego traktowania pozostają w dalszym ciągu bezkarni.

Działania na rzecz zapobiegania wszelkim formom tortur i innego złego traktowania w UE i na całym świecie oraz na rzecz wyeliminowania tych zjawisk cieszą się zdecydowanym poparciem wszystkich państw członkowskich UE. Wspieranie i ochrona tego prawa należą do priorytetów polityki UE w dziedzinie praw człowieka.

W działaniach na rzecz zapobiegania torturom i innemu złemu traktowaniu i wyeliminowania tych zjawisk, a także na rzecz rehabilitacji ofiar tortur, UE kieruje się odnośnymi międzynarodowymi i regionalnymi normami oraz standardami w zakresie praw człowieka, wymiaru sprawiedliwości oraz prowadzenia konfliktów zbrojnych, na przykład tymi, które przedstawiono w załączniku.

WYTYCZNE OPERACYJNE

Część operacyjna niniejszych wytycznych ma na celu określenie metod i środków skutecznego działania w ramach WPZiB na rzecz zapobiegania torturom i innemu złemu traktowaniu.

UE aktywnie wspiera działania właściwych podmiotów (w tym m.in. Komitetu ONZ przeciwko Torturom, Podkomitetu ONZ do spraw Zapobiegania Torturom, Komitetu Praw Człowieka ONZ, Komitet do spraw Wymuszonych Zaginięć, Komitetu Rady Europy do spraw Zapobiegania Torturom, jak również działań w ramach specjalnych procedur ONZ oraz działań innych właściwych podmiotów). UE będzie aktywnie zabiegać o to, by obowiązujące gwarancje międzynarodowe i regionalne przeciwko torturom i innemu złemu traktowaniu były wzmocnione i skutecznie wykonywane.

Strategie krajowe

Tortury i inne złe traktowanie należy odpowiednio odzwierciedlać i zwalczać za pośrednictwem strategii UE w zakresie praw człowieka w poszczególnych krajach. Każdy przypadek priorytetowego postrzegania kwestii tortur i innego złego traktowania oznacza konieczność przeprowadzenia dogłębnej analizy sytuacji w zakresie tortur i innego złego traktowania w danym kraju oraz określenia ewentualnych działań i mechanizmów prewencyjnych, jak również podjęcia niezbędnych kroków przeciwdziałających torturom i innemu złemu traktowaniu. W związku z tym i zgodnie z konkluzjami Rady z roku 2008 podkreśla się znaczenie środków wykonawczych (dok. 8407/1/08) i aktywnych kampanii informacyjnych oraz współpracy między organami rządowymi a społeczeństwem obywatelskim. W przypadku krajów, gdzie kwestie dotyczące tortur i innego złego traktowania nie są postrzegane jako priorytet, będą one rozpatrywane za każdym razem, gdy w danym kraju wystąpi takie zjawisko.

Monitorowanie i sprawozdawczość

Szefowie misji UE będą w swoich sprawozdaniach zajmować się kwestiami dotyczącymi tortur i innego złego traktowania za każdym razem, gdy w danym kraju wystąpi takie zjawisko. W krajach gdzie kwestie tortur i innego złego traktowania są postrzegane jako priorytet zgodnie z krajową strategią w zakresie praw człowieka, szefowie misji UE będą przedstawiali analizę przypadków stosowania tortur i złego traktowania oraz środków przyjętych w celu zwalczania tego zjawiska, jak również będą przedstawiali okresową ocenę skutków i wpływu działań UE.

Działania UE w ramach stosunków z państwami trzecimi

Celem UE jest nakłonienie państw trzecich do podjęcia skutecznych środków przeciwko torturom i innemu złemu traktowaniu oraz zadbania o to, by przestrzegać absolutnego i nienaruszłego zakazu tortur i innego złego traktowania. W ramach kontaktów z państwami trzecimi UE wyrazi kategoryczną potrzebę przyjęcia i przestrzegania przez wszystkie państwa właściwych norm i standardów międzynarodowych oraz konsekwentnie podkreślać będzie, że tortury i złe traktowanie są zakazane przez prawo międzynarodowe we wszystkich okolicznościach. UE będzie przedstawiać swoje cele jako integralny element swojej polityki w dziedzinie praw człowieka oraz będzie podkreślać wagę, jaką przywiązuje do zapobiegania torturom i innemu złemu traktowaniu, tak by wyeliminować to zjawisko w skali globalnej.

UE stosuje całościowe i proaktywne podejście, obejmujące wszystkie elementy konieczne do wyeliminowania tortur: zapobieganie, ochronę i rehabilitację, skupiające się na ofiarach tortur i złego traktowania.

W walce z terroryzmem państwa członkowskie UE są zdecydowane w pełni przestrzegać zobowiązań międzynarodowych zakazujących tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania.

A) Aby osiągnąć powyższe cele, UE podejmie, między innymi, następujące działania:

Dialog polityczny

W ramach dialogu politycznego poświęconego prawom człowieka prowadzonego przez UE z państwami trzecimi i organizacjami regionalnymi omawiane są kwestie dotyczące tortur i innego złego traktowania. UE podniesie kwestie zakazu tortur i innych form złego traktowania w trakcie prowadzonych z państwami trzecimi dialogów dotyczących przeciwdziałania terroryzmowi. Należy umożliwić tworzenie potencjału w zakresie praw człowieka i praworządności, w tym zapobiegania torturom i innym formom złego traktowania, jak również zachęcać państwa trzecie do włączania kwestii praw człowieka w prace dotyczące przeciwdziałania terroryzmowi.

Démarche

UE będzie kierować démarche i wydawać publiczne oświadczenia wzywające państwa trzecie do podjęcia skutecznych działań przeciwko torturom i złemu traktowaniu, w tym środków prewencyjnych. W razie potrzeby UE zażąda informacji o domniemanych przypadkach stosowania tortur i innego złego traktowania. UE będzie także reagować na pozytywny rozwój sytuacji w omawianych kwestiach.

We właściwie udokumentowanych indywidualnych przypadkach zastosowania tortur i innego złego traktowania, UE będzie wywierać naciski (poprzez poufne lub jawne démarche), by władze danego państwa zapewniły ofierze i innym odnośnym osobom bezpieczeństwo, zapobiegły nadużyciom, dostarczyły informacji, stosowały właściwe gwarancje oraz dopilnowały przeprowadzenia szybkiego, skutecznego, niezależnego i bezstronnego śledztwa, aby doprowadzić sprawców przed wymiar sprawiedliwości oraz umożliwić pełne i skuteczne zadośćuczynienie. Działania, które należy podjąć w indywidualnych przypadkach, będą określone stosownie do okoliczności danego przypadku i mogą stanowić element ogólnego démarche.

Współpraca dwustronna i wielostronna

Zwalczanie tortur i złego traktowania oraz zapobieganie tym zjawiskom będzie traktowane jako priorytet w ramach dwustronnej i wielostronnej współpracy na rzecz propagowania praw człowieka, między innymi we współdziałaniu ze społeczeństwem obywatelskim, w tym w dziedzinie prawnej, medycznej oraz w dziedzinie edukacji i szkoleń. Szczególną wagę należy przywiązywać do tego rodzaju współpracy realizowanej w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka (EIDHR) oraz w ramach programów współpracy/dwustronnych/wielostronnych wspierających praworządność i reformę sektora bezpieczeństwa.

W wyjątkowo poważnych przypadkach można rozważyć powołanie się na przepisy dotyczące praw człowieka zawarte w umowach o stowarzyszeniu, partnerstwie i współpracy. W odpowiednich przypadkach można również rozważyć cofnięcie korzyści wynikających z GSP+.

Obserwacja rozpraw sądowych

Szefowie misji będą starali się wysyłać przedstawicieli ambasady w charakterze obserwatorów na rozprawy sądowe, w przypadku gdy istnieje podejrzenie, że oskarżeni zostali poddani torturom lub złemu traktowaniu.

B) W ramach działań podejmowanych przeciwko torturom, UE wezwie państwa trzecie do realizacji, między innymi, następujących środków:

Zapobieganie torturom i innemu złemu traktowaniu oraz zakaz i potępienie tortur i innego złego traktowania

- dopilnowanie, by wszystkie akty tortur były traktowane jako przestępstwa na mocy krajowego prawa karnego (w tym usiłowanie, współudział i uczestnictwo) oraz podlegały odpowiednim karom;
- potępienie na najwyższym szczeblu wszelkich form tortur i innego złego traktowania;
- zniesienie lub zmiana wszelkich przepisów, którego co do założenia lub skutku mogą upoważniać do stosowania wszelkich form tortur i innego złego traktowania lub akceptować te zjawiska;

- podjęcie skutecznych środków ustawodawczych, administracyjnych, sądowych oraz innych środków, aby zapobiec stosowaniu tortur i innemu złemu traktowaniu na terytorium znajdującym się pod jurysdykcją danego państwa; zapobiec produkcji, wymianie handlowej, eksportowi, importowi i używaniu tego sprzętu, który nie ma innego praktycznego zastosowania oprócz tortur i innego złego traktowania, a także zakazać produkcji, wymiany handlowej, eksportu, importu i używania takiego sprzętu; jak również wprowadzić surowe kontrole, aby zapobiegać nadużyciom w zakresie produkcji, wymiany handlowej, eksportu, importu i używania sprzętu, który nie ma innego praktycznego zastosowania oprócz tortur i innego złego traktowania – zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1236/2005 w sprawie handlu niektórymi towarami, które mogłyby być użyte do wykonywania kary śmierci, tortur lub innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania.

Przestrzeganie i wykonywanie międzynarodowych norm i procedur

- przystąpienie do UNCAT i jej protokołu fakultatywnego, do Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych (ICCPR) oraz odnośnych instrumentów regionalnych, takich jak Wytyczne z Robben Island w sprawie zapobiegania torturom w Afryce i zakazu ich stosowania, Międzyamerykańska konwencja w sprawie zapobiegania torturom i karania za ich stosowanie oraz europejska konwencja o zapobieganiu torturom; rozważenie przystąpienia do Międzynarodowej konwencji ONZ o ochronie wszystkich osób przed wymuszonym zaginięciem (CPED);
- wycofanie zastrzeżeń niezgodnych z założeniami i przedmiotem UNCAT, ICCPR, CPED i innych odnośnych traktatów;
- rozważenie wycofania innych zastrzeżeń do UNCAT, ICCPR, CPED i innych odnośnych traktatów;
- rozważenie możliwości zezwolenia na wnoszenie skarg indywidualnych i międzypaństwowych na podstawie UNCAT, CEDAW, CPED i ICCPR;
- przystąpienie do statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego;
- realizacja wniosków o przejściowe środki ochronne oraz stosowanie się do orzeczeń, decyzji i zaleceń międzynarodowych i regionalnych organizacji ochrony praw człowieka, w tym ONZ;
- współpraca ze specjalnym sprawozdawcą ONZ ds. tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania oraz w ramach innych odnośnych procedur specjalnych;
- współpraca z Komitetem przeciwko Torturom (CAT), Podkomitetem do spraw Zapobiegania Torturom (SPT) i innymi odnośnymi organami traktatowymi ONZ, w tym w zakresie realizacji i działań następczych dotyczących konkluzji i poglądów organów traktatowych oraz wyrażanie zgody na publikację sprawozdań z wizytacji SPT;

- dopilnowanie, by przepisy krajowe całkowicie zakazywały przymusowego przekazania jakiegokolwiek osoby do jakiegokolwiek kraju, w przypadku gdy istnieją uzasadnione podejrzenia, że osoba ta może zostać poddana torturom lub innemu złemu traktowaniu (w tym do kraju pochodzenia) lub istnieje ryzyko, że osoba ta może następnie zostać przekazana do takiego kraju, jak również umożliwienie dostępu do skutecznej, niezależnej i bezstronnej weryfikacji przed podjęciem jakiegokolwiek takiej decyzji;
- w państwach nadal stosujących karę śmierci dopilnowanie, by oprócz spełnienia wymogów zawartych w art. 6 ICCPR, egzekucje, jak również więzienie osoby skazanej na śmierć, odbywały się w warunkach powodujących możliwie najmniejsze cierpienia fizyczne i psychiczne;
- współpraca z właściwymi mechanizmami Rady Europy, w szczególności przez wykonywanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz zaleceń Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu oraz wyrażenie zgody na publikację sprawozdań komitetu sporządzonych po wizytacji w danym państwie;
- współpraca z odnośnymi regionalnymi organami i mechanizmami praw człowieka.

Przyjęcie i realizacja gwarancji i procedur dotyczących miejsc zatrzymania

- przyjęcie i realizacja gwarancji prawnych i proceduralnych w sprawie zakazu stosowania tortur i innego złego traktowania oraz dbanie o to, by osoby pozbawione wolności były bezzwłocznie stawiane przed organem wymiaru sprawiedliwości oraz miały dostęp i prawo do poufnej komunikacji z niezależnymi prawnikami oraz dostęp do pomocy medycznej bezzwłocznie po zatrzymaniu i regularnie w późniejszym okresie, a także dbanie o to, by osoby pozbawione wolności miały bezzwłocznie możliwość powiadomienia swojej rodziny oraz innych właściwych stron trzecich o zatrzymaniu i miejscu zatrzymania, jak również o wszelkich dalszych zmianach tego miejsca;
- wprowadzenie niezależnych mechanizmów rozpatrywania zażaleń na policję lub strażników więziennych oskarżonych o złe traktowanie osób zatrzymanych;
- zakazanie utrzymywania tajnych miejsc zatrzymań i zadbanie o to, by wszystkie osoby pozbawione wolności były przetrzymywane w oficjalnie uznanych miejscach zatrzymania i by ich miejsce pobytu było znane, w szczególności by powiadomić o nim rodzinę osób zatrzymanych oraz ich adwokatów;

- dopilnowanie, by procedury zatrzymania i prowadzenia przesłuchań odpowiadały właściwym standardom międzynarodowym i regionalnym;
- poprawa warunków panujących w miejscach gdzie przetrzymywane są osoby pozbawione wolności, tak by miejsca te odpowiadały standardom międzynarodowym i regionalnym;
- dopilnowanie, by osoby winne stosowania tortur lub innych form okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania nie były następnie zaangażowane w aresztowanie, przesłuchiwanie lub traktowanie osób aresztowanych, zatrzymanych, więzionych lub w inny sposób pozbawionych wolności oraz by osoby oskarżone o stosowanie tortur lub innych form okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania nie były zaangażowane w aresztowanie, przesłuchiwanie lub traktowanie osób pozbawionych wolności w toku postępowania w sprawie tych oskarżeń; środki takie powinny towarzyszyć nakazowi sądowemu w postępowaniu prawnym lub decyzji administracyjnej w sprawie tymczasowego zawieszenia.

Zapewnienie ofiarom rehabilitacji i zadośćuczynienia

- dopilnowanie, by ofiary tortur otrzymywały zadośćuczynienie oraz dysponowały wykonalnym prawem do sprawiedliwego i współmiernego odszkodowania, w tym środki do jak najpełniejszej rehabilitacji;
- dopilnowanie, by ofiarom tortur i ich rodzinom zapewnić całościową rehabilitację, w tym środki medyczne, psychologiczne, społeczne i inne.

Ustanowienie krajowych gwarancji prawnych

- dopilnowanie, by we wszystkich okolicznościach żadnego oświadczenia, zeznania lub innego dowodu uzyskanego w wyniku stosowania tortur nie wykorzystywano w jakimkolwiek postępowaniu, chyba że stanowią one dowód – w postępowaniu przeciwko osobie oskarżonej o stosowanie tortur lub innych form okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania – na to, w jaki sposób takie oświadczenie, zeznanie lub inny dowód sporządzono lub uzyskano;
- dopilnowanie, by oświadczenia, zeznania lub inne dowody nie były wykorzystywane jako dowody bez wystarczającego potwierdzenia;
- zakazanie wszelkich form kar cielesnych;

- dopilnowanie, by żadne okoliczności wyjątkowe, w tym stan wojny lub zagrożenia wojną, wewnętrzna niestabilność polityczna lub inne sytuacje nadzwyczajne, nie mogły usprawiedliwiać stosowania tortur lub złego traktowania;
- dopilnowanie, by nie można było powoływać się na rozkaz zwierzchnika lub organu publicznego jako usprawiedliwienia dla stosowania tortur lub innego złego traktowania;
- dopilnowanie, by funkcjonariusze organów ścigania, wojskowi, personel medyczny i członkowie innych właściwych służb nie byli karani za odmowę wypełnienia rozkazu popełnienia czynów noszących znamiona tortur lub innego złego traktowania.

Zwalczanie bezkarności

- doprowadzenie wszystkich, znajdujących się pod jurysdykcją państwową, osób odpowiedzialnych za stosowanie tortur w jakimkolwiek miejscu na świecie przed wymiar sprawiedliwości w ramach procesów, które odpowiadają międzynarodowym normom sprawiedliwego procesu i wykluczają stosowanie kary śmierci, jeżeli takie osoby nie są poddane ekstradycji w celu postawienia w stan oskarżenia w innym państwie, gdzie spełniane są wymienione gwarancje;
- prowadzenie szybkich, bezstronnych i skutecznych dochodzeń dotyczących wszelkich doniesień o stosowaniu tortur, aby udokumentować tortury, najlepiej zgodnie z protokołem ze Stambułu, załączonym do rezolucji Komisji Praw Człowieka ONZ nr 2000/43;
- dopilnowanie, by wobec aktu tortur nie miały zastosowania amnestia, immunitet ani okresy przedawnienia.

Grupy wymagające szczególnej ochrony

- określenie i realizowanie standardów i środków dotyczących osób zatrzymanych, więźniów, kobiet, dzieci, uchodźców, osób ubiegających się o azyl, przesiedleńców wewnętrznych, migrantów, osób dyskryminowanych ze względu na przynależność etniczną, religię lub inne przekonania, orientację seksualną lub tożsamość płciową, jak również pozostałych grup wymagających szczególnej ochrony przed torturami i innym złym traktowaniem.

Umożliwienie działań krajowych monitorujących zatrzymanie

- umożliwienie przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego i innym niezależnym organom, takim jak krajowe mechanizmy prewencyjne (NPM), krajowe instytucje i krajowi rzecznicy praw człowieka, posiadającym prawo do poufnej komunikacji z każdą wybraną przez nich jednostką, przeprowadzania wizytacji w miejscach, w których są lub mogą być przetrzymywane osoby pozbawione wolności;
- ustanowienie, wyznaczenie lub utrzymanie i wzmacnianie niezależnych i skutecznych mechanizmów posiadających odpowiednią i zróżnicowaną wiedzę fachową, aby organizować skuteczne i niezapowiedziane wizytacje monitorujące wszystkich miejsc zatrzymania, między innymi aby zapobiegać aktom tortur lub innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania;
- wykonywanie zaleceń niezależnych mechanizmów monitorujących zatrzymanie.

Wprowadzenie krajowych procedur wnoszenia skarg i zgłaszania przypadków tortur i złego traktowania

- ustanowienie i realizacja skutecznych procedur krajowych w zakresie reagowania i prowadzenia dochodzeń w odpowiedzi na skargi i zgłoszenia dotyczące tortur i innego złego traktowania, najlepiej zgodnie z protokołem ze Stambułu, w tym w przypadkach, w których istnieje podstawa, by przypuszczać, że takie akty miały miejsce, nawet gdy poszczególne ofiary nie wniosły oficjalnego zażalenia, oraz dopilnowanie, by te procedury w razie potrzeby dostatecznie uwzględniały problematykę płci i dzieci;
- dopilnowanie, by domniemane ofiary tortur i innego złego traktowania, świadkowie, obrońcy praw człowieka sporządzający dokumentację lub sprawozdania dotyczące przypadków stosowania tortur oraz osoby prowadzące dochodzenie i ich rodziny chroniono przed przemocą, groźbami użycia przemocy oraz wszelkimi innymi formami zastraszania i odwetu, w związku z danym sprawozdaniem lub dochodzeniem.

Ustanowienie instytucji krajowych na rzecz zapobiegania torturom

- rozważenie utworzenia i prowadzenia oraz, w stosownych przypadkach, wzmocnienia niezależnych instytucji krajowych (np. rzeczników praw człowieka lub komisji praw człowieka) mogących podejmować skuteczne działania na rzecz zapobiegania torturom i innemu złemu traktowaniu.

Wzmocnienie wymiaru sprawiedliwości

- dopilnowanie, by respektowano rolę sędziów, prokuratorów i adwokatów w zapobieganiu torturom i innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, w tym w związku z arbitralnymi zatrzymaniami, by zapewniono odpowiednie gwarancje procesowe i standardy sprawiedliwego procesu oraz by doprowadzono sprawców przed wymiar sprawiedliwości;
- umożliwienie sądownictwu pełnienia swoich funkcji sądowych w sposób niezależny, bezstronny i profesjonalny;
- podjęcie skutecznych środków, aby zwalczyć korupcję wymiaru sprawiedliwości, wprowadzenie odpowiednich programów pomocy prawnej oraz adekwatny wybór, przeszkolenie i adekwatne wynagradzanie dostatecznej liczby sędziów i prokuratorów;
- podjęcie skutecznych środków, aby zapobiegać wszelkiego rodzaju bezprawnym ingerencjom – takim jak groźby, prześladowanie, zastraszanie i ataki, których ofiarami są sędziowie, prokuratorzy i adwokaci – i by zwalczać te ingerencje, oraz dopilnowanie, by w sprawie takich ingerencji prowadzić szybkie, skuteczne, niezależne i bezstronne dochodzenie w celu doprowadzenia odpowiedzialnych osób przed wymiar sprawiedliwości.

Zapewnienie skutecznych szkoleń

- przeszkolenie funkcjonariuszy organów ścigania, personelu wojskowego oraz wszystkich osób mających do czynienia z osobami pozbawionymi wolności, jak również personelu medycznego (cywilnego i wojskowego), zgodnie z właściwymi standardami międzynarodowymi dotyczącymi zapobiegania torturom i innemu złemu traktowaniu;
- przeszkolenie członków krajowych mechanizmów prewencyjnych i innych organów monitorujących zatrzymanie;
- zagwarantowanie szkoleń sędziom, prokuratorom i adwokatom na temat odpowiednich standardów międzynarodowych, regionalnych i krajowych;
- dopilnowanie, by dostawy sprzętu i zapewnianie szkolenia na potrzeby wojska, służb bezpieczeństwa lub policji nie stanowiły pomocy w stosowaniu tortur i innym złym traktowaniu;
- zadbanie o to, by w programach szkoleń funkcjonariuszy organów ścigania uwzględniono szkolenia dotyczące zapobiegania przemocy wobec kobiet, prowadzenia dochodzeń w sprawie takiej przemocy i jej ścigania, jak również dotyczące praw dziecka oraz dyskryminacji na tle takim jak rasa czy orientacja seksualna;

- zadbanie o to, by w programach szkolenia personelu medycznego uwzględnić szkolenie w zakresie szybkiej identyfikacji ofiar tortur, ich rehabilitacji oraz korzystania z protokołu ze Stambułu w celu udokumentowania tortur.

Wspieranie prac personelu medycznego

- stworzenie personelowi medycznemu warunków do niezależnej i poufnej pracy podczas przygotowywania ekspertyz dotyczących domniemanych przypadków tortur i innego złego traktowania oraz podczas opieki nad osobami pozbawionymi wolności;
- chronienie lekarzy, ekspertów medycyny sądowej i przedstawicieli innych medycznych specjalności, którzy zgłoszą przypadki tortur i innego złego traktowania;
- dopilnowanie, by personel medyczny w żadnych okolicznościach nie brał udziału w surowych przesłuchaniach lub innym złym traktowaniu osób w celu monitorowania lub przedłużania bólu i cierpienia; propagowanie i zalecanie systematycznego stosowania protokołu ze Stambułu do dokumentowania przypadków stosowania tortur.

Zapobieganie wszelkim formom zastraszania i odwetu

- dopilnowanie, by żaden organ lub funkcjonariusz nie zlecał, nie stosował, nie dopuszczał lub nie tolerował jakichkolwiek sankcji lub innych szkód wobec jakiegokolwiek osoby lub organizacji za kontaktowanie się z jakimkolwiek krajowym lub międzynarodowym organem monitorującym lub prewencyjnym, działającym na rzecz zapobiegania stosowaniu tortur lub innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania oraz na rzecz zwalczania tego zjawiska.

Przeprowadzanie autopsji

- dopilnowanie, by medyczno-prawne autopsje wykonywane były przez odpowiednio wyszkolonych i niezależnych specjalistów medycyny sądowej, zgodnie z powszechnie obowiązującymi standardami międzynarodowymi;
- zadbanie o to, by we wszystkich przypadkach wystąpienia poważnych obrażeń u osób zatrzymanych przeprowadzona została właściwa obdukcja.

Inne inicjatywy

UE będzie:

- w dalszym ciągu podnosić kwestię tortur i złego traktowania oraz potwierdzać i uwypuklać kwestię wyeliminowania tego zjawiska na międzynarodowych forach, takich jak ONZ, Rada Europy i OBWE; UE będzie w dalszym ciągu aktywnie wspierać właściwe rezolucje organów ONZ, w tym Zgromadzenia Ogólnego i Rady Praw Człowieka;
- wspomagać kraje w realizacji zaleceń zawartych w powszechnym okresowym przeglądzie praw człowieka – które to zalecenia są zgodne z międzynarodowym i regionalnym prawem dotyczącym praw człowieka – związanych z zapobieganiem torturom i innemu złemu traktowaniu oraz ze zwalczaniem tych zjawisk;
- wspierać właściwe mechanizmy międzynarodowe i regionalne (np. Komitet przeciwko Torturom, Podkomitet do spraw Zapobiegania Torturom, Europejski Komitet do spraw Zapobiegania Torturom oraz odnośne procedury specjalne ONZ), jak również podkreślać potrzebę współpracy państw z tymi mechanizmami, w tym przez prowadzenie odpowiednich działań następczych w związku z ich zaleceniami;
- zniechęcać do zgłaszania zastrzeżeń wobec instrumentów zaprojektowanych do zwalczania tortur i innych form złego traktowania, a jeśli to nie podziała, zgłaszać sprzeciw wobec wszelkich zastrzeżeń przedstawionych przez państwa trzecie, jeśli zastrzeżenia te są niezgodne z celem i założeniami międzynarodowych instrumentów w zakresie praw człowieka;
- proponować wspólną lub dwustronną współpracę na rzecz zapobiegania torturom i złemu traktowaniu oraz na rzecz powołania służb rehabilitacji;
- wspierać skierowane do społeczeństwa kampanie edukacyjne i uświadamiające na rzecz zwalczania tortur i innego złego traktowania;
- wspierać prace właściwych krajowych i międzynarodowych organizacji pozarządowych na rzecz zwalczania tortur i innego złego traktowania oraz prowadzić ciągły dialog z takimi organizacjami;

- udzielać dalszego wsparcia finansowego projektom mającym służyć poprawie stopnia wyszkolenia personelu i polepszeniu warunków w miejscach zatrzymania oraz w dalszym ciągu udzielać znacznego wsparcia ośrodkom rehabilitacji ofiar tortur na całym świecie;
- zwiększać swój wpływ, pod wszystkimi względami dostosowując przepisy i praktyki państw członkowskich do międzynarodowych standardów przeciwko torturom i innemu złemu traktowaniu lub też przewyższając w swoich przepisach i praktykach te standardy.

UE może w swych kontaktach z państwami trzecimi dotyczących tortur i złego traktowania powoływać się, w odpowiednich przypadkach, na następujące normy, standardy i zasady:

- Powszechna deklaracja praw człowieka, Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych ONZ (ICCPR) wraz z dwoma protokołami fakultatywnymi
- Konwencja ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (CAT) wraz z protokołem fakultatywnym
- Konwencja ONZ o prawach dziecka (CRC) wraz z dwoma protokołami fakultatywnymi
- Międzynarodowa konwencja ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej (CERD)
- Konwencja ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW) wraz z protokołem fakultatywnym
- Międzynarodowa konwencja ONZ o ochronie wszystkich osób przed wymuszonym zaginięciem (CPED)
- Konwencja ONZ praw osób niepełnosprawnych wraz z protokołem fakultatywnym
- Konwencja Rady Europy o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności wraz z protokołami nr 6 i 13 do tej konwencji, jak również właściwym orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
- Karta praw podstawowych Unii Europejskiej
- Konwencja Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej
- Konwencja Rady Europy o zapobieganiu torturom oraz niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu (CPT), jak również zalecenia Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom oraz Niehumanitarnemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu
- Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego
- Cztery Konwencje genewskie ONZ z dnia 12 sierpnia 1949 r. wraz z dołączonymi do nich protokołami, jak również zwyczajowe normy międzynarodowego prawa humanitarnego

- Deklaracja ONZ w sprawie ochrony wszystkich osób przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem
- Deklaracja ONZ o likwidacji przemocy wobec kobiet
- Konwencja ONZ dotycząca statusu uchodźców wraz z protokołem
- Deklaracja ONZ o ochronie wszystkich osób przed wymuszonymi zaginięciami
- Zasady ONZ dotyczące skutecznego zapobiegania pozaprawnym, arbitralnym i doraźnym egzekucjom i prowadzenia dochodzeń w tej sprawie
- Wzorcowe reguły minimum ONZ postępowania z więźniami
- Podstawowe zasady ONZ postępowania z więźniami
- Ogół zasad ONZ w dziedzinie ochrony wszystkich osób przed wszelkimi formami zatrzymania i uwięzienia
- Reguły ONZ w dziedzinie ochrony osób nieletnich pozbawionych wolności
- Reguły ONZ dotyczące postępowania z kobietami więźniami oraz środków nie polegających na pozbawieniu wolności stosowanych wobec kobiet sprawców
- Deklaracja ONZ o podstawowych zasadach sprawiedliwości dla ofiar przestępstw i nadużycia władzy
- Podstawowe zasady ONZ w sprawie niezależności sądownictwa
- Podstawowe zasady ONZ w dziedzinie roli adwokatów
- Wytyczne ONZ na temat roli prokuratorów
- Minimalne reguły ONZ w dziedzinie środków nie polegających na pozbawieniu wolności
- Kodeks postępowania ONZ dla funkcjonariuszy organów ścigania
- Podstawowe zasady ONZ w dziedzinie stosowania przymusu i broni palnej przez funkcjonariuszy organów ścigania
- Zasady ONZ w dziedzinie etyki medycznej dotyczące roli pracowników służby zdrowia, w szczególności lekarzy, w ochronie więźniów i zatrzymanych przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem
- Podstawowe zasady i wytyczne ONZ w dziedzinie prawa do zadośćuczynienia i odszkodowania
- Zasady prowadzenia skutecznych dochodzeń i dokumentowania w przypadkach tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (protokół ze Stambułu) stanowiące załącznik do rezolucji Komisji Praw Człowieka NZ nr 2000/43

- Gwarancje ochrony praw osób skazanych na karę śmierci (rezolucja Rady Społecznej i Gospodarczej ONZ nr 1984/50)
- Deklaracja wiedeńska i program działania
- Ogólne uwagi Komitetu ONZ przeciwko torturom, w szczególności uwaga nr 1 do art. 3 i uwaga nr 2 do art. 2
- Ogólne uwagi Komitetu Praw Człowieka ONZ, w szczególności uwaga nr 20 do art. 7, uwaga nr 21 do art. 10, uwaga nr 29 do art. 4 i uwaga nr 31 do ogólnych zobowiązań prawnych nałożonych na państwa strony, zgodnie z Międzynarodowym Paktem Praw Obywatelskich i Politycznych
- Zalecenia ogólne nr 12, 14 i 19 Komitetu ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet
- Afrykańska karta praw człowieka i ludów wraz z protokołem (protokół z Maputo)
- Afrykańska karta praw i dobra dziecka
- Wytyczne i środki w sprawie zakazu tortur i okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania oraz zapobiegania tym zjawiskom w Afryce (wytyczne z Robben Island)
- Amerykańska konwencja praw człowieka
- Międzyamerykańska konwencja w sprawie zapobiegania torturom i karania za ich stosowanie
- Międzyamerykańska konwencja w sprawie wymuszonego zaginięcia
- Międzyamerykańska konwencja o zapobieganiu przemocy wobec kobiet, karaniu za nią i jej eliminowaniu
- Zasady i najlepsze wzorce ochrony osób pozbawionych wolności na kontynentach amerykańskich
- Konwencja Rady Europy o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi (CETS) nr 197
- Konwencja Rady Europy w sprawie zapobiegania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej oraz zwalczania tych form przemocy (CETS) nr 210
- Rozporządzenie UE nr 1236/2005 w sprawie handlu sprzętem, który mógłby być użyty do zadawania tortur z 30 lipca 2005 r.
- Kodeks postępowania UE w sprawie wywozu uzbrojenia.